

N:o 8.

Ank. till Riksd. Kansli den 20 Febr. 1885, kl. 7 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till Lag om förändrade bestämmelser rörande ordalagen vid edgångs fullgörande, dels ock enskild motion om utbyte af edgång mot annan form af laglig försäkran.

Fråga om ändrade stadganden i afseende å edgång har ofta utgjort föremål för representationens uppmärksamhet.

Denna uppmärksamhet rigtades till en början hufvudsakligen å de gällande edsformulärens brister samt edernas onödiga upprepande. I sådant afseende förtjenar att erinras om Rikets Ständers underdåniga skrifvelser:

af den 23 Oktober 1823 angående granskning och omarbetning af de till efterrättelse gällande edsformulär, hvilken skrifvelse hade till följd åtskilliga åtgärder till inskränkning af edgång och rättelse i stadgade edsformulär, för hvilka åtgärder finnes närmare redogjordt i Justitiekanslersemetets utlåtande till Kongl. Maj:t den 21 Juni 1859;

samt *af den 22 Februari 1854*, deri Rikets Ständer, i den öfvertygelse, att många af gällande edsformulär vore mindre lämpliga, äfvensom att vid åtskilliga tillfällen förnyade eder och edsförpligtelser kunde undbäras, anhöllo om eu revision af gällande föreskrifter i afseende å eder och deras användande.

Då på denna senare skrifvelse icke följde några genomgripande

åtgärder, afläto Rikets Ständer, hos hvilka upprepade motioner i ämnet förekommit vid 1856—1858 samt 1859—1860 års riksdagar, *den 21 Oktober 1863 en underdånig skrifvelse*, i hvilken Rikets Ständer, »då en längre tid förflutit, sedan Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t framställt sin önskan om en revision af lagarne angående edgång, utan att någon påföljd deraf försports, men behovet af en sådan förändring qvarstode oförminskadt», förnyade sin ofvannämnda begäran, under särskildt betonande, hurusom, förutom de skäl, hvilka tillförene i ämnet anförts, anmärkningar företrädesvis rigtats mot det anbefalda uppreparandet af eder, som en gång förut blifvit af samma person aflagda. Efter inhemtande af Justitiekanslersembetets yttrande, som afgafs den 29 April 1865*), föredrogs frågan inför Kongl. Maj:t den 29 Juni 1866, dervid Kongl. Maj:t fann de af Justitiekanslersembetet väckta frågorna om tro- och huldhetens utbytande mot en »på heder och samvete» afgifven försäkran samt om afskaffande af alla embets- och tjenstemannaeder icke böra till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda, hvaremot Kongl. Maj:t beslöt utfärdandet af Kongl. kungörelsen af samma dag, hvare dels fastställdes nytt formulär till embets- och tjenstemannaed för civile embets- och tjenstemän samt betjente, dels förordnades, att, utan rubbning af gällande bestämmelser om särskild ed för Statsrådets ledamöter, civile embets- och tjenstemän samt betjente, hvilka en gång i denna egenskap aflagt embets- och tjensteed, derefter icke skulle i följd af befordran eller transport till annan civil befattning förnyad sådan ed aflägga, hvarjemte, beträffande den af Rikets Ständer väckta fråga om ändring eller borttagande af vissa i särskilda författningar förekommande edsformulär, förklarades, »att afgörandet deraf finge för hvarje fall blifva beroende på förnyad anmälan af vederbörande departementschef, vare sig i sammanhang med förslag till ändring i andra delar af de författningar, hvaruti sådana edsformulär förekomme, eller, om så nödigt aktades, oberoende af dylika förslag.» Med tillämpning af detta förklarande faststälde Kongl. Maj:t under den 9 Oktober 1866 förändradt formulär för krigsmannaeden jemte särskilda bestämmelser om dess afläggande, likartade med dem för civile embets- och tjenstemän gällande, samt upphäfde den 4 Januari 1868 den s. k. studenteden, hvaremot den väckta frågan om upphäfvande af föreskriften för läkare att åt embetsutlåtanden gifva ytterligare bekräftelse genom upprepad skriftlig edsförpligtelse icke föranledde någon Kongl. Maj:ts åtgärd. På Riksdagens derom i skrifvelse den 13 Maj 1867 gjorda anhållan förordnades

*) Justitiekanslersembetets omförmälda underdåniga memorial finnes aftryckt såsom bilaga till motionen N:o 37 i Första Kammaren 1871.

vidare den 5 November 1867 om ett nytt förkortadt formulär för vittneseden.

Emellertid anhöll 1868 års Kyrkomöte i skrifvelse af den 6 Oktober, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета nytt formulär till presteden på sådant sätt, att denna ed lämpligen förkortades och från densamma uteslötes allt annat, än hvad som utgjorde ett allmänt uttryck af det hufvudsakliga och väsentliga i föremålet och uppgiften för prestens verksamhet, och anmoda dem, åt hvilka detta uppdrag lemnades, att tillse, huruvida de sista bekräftelseorden i den dåvarande presteden icke, helst, kunde alldeles uteslutas, eller, derest några sådana ord ansåges nödvändigt böra stå kvar, huruvida de då befintliga ej kunde utbytas mot en bön eller begäran om Guds bistånd till att troget hålla det, hvarpå löfte aflagts; samt att i nåder måtte stadgas, att prest, efter vid inträde i prestebetet en gång aflagd prested, ej vid tillträde till eller ombyte af församlingstjenst måtte åläggas ny edgång. I skrifvelsen uttalade Kyrkomötet, bland annat, att eden rätteligen endast borde utgöra ett allmänt uttryck af och högtidligt löfte i afseende på den egentliga och hufvudsakliga uppgiften för det embete, vid hvars tillträdande den skulle afläggas; att Kyrkomötet ansåge den nu brukliga eden enligt sitt syfte och då den rätt förstodes vara ett sådant löfte under åkallan af Guds bistånd att det obrottsligen hålla; men att, då dess slutord både kunde föranleda och verkligen föranledt ett sådant missförstånd, såsom skulle den, som aflade eden, afsäga sig all vidare hjälp af Gud till lif och själ, om han på något sätt bruste i dess uppfyllande, denna edens mening borde i sjelfva edsformuläret tydligare uttryckas. Kyrkomötets nu ifrågavarande skrifvelse öfverlemnades till Kyrkolagskomitén, hvilken i sitt den 2 Oktober 1873 afgifna betänkande afstyrkte bifall till Kyrkomötets anhållan, i hvad den angick ändring i edens slutord.

Revisionsfrågan väcktes åter af enskild motionär vid riksdagarne 1869, 1870 och 1871 utan att föranleda till någon Riksdagens åtgärd, hvarjemte 1873 års Kyrkomöte anhöll i skrifvelse den 27 September, att Kongl. Maj:t täcktes förordna om upphäfvande af den i Kongl. cirkulärbrefvet den 23 April 1773 gifna föreskriften för ecklesiastik tjänsteman att, innan embete och lön tillträdades, i konsistorium aflägga tro- och huldhets- samt tjänsteden, hvilken begäran ock tillmötesgicks genom Kongl. cirkuläret den 25 September 1874.

Vid 1875 års riksdag väcktes förslag, det Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, bland annat, att jemte en allmän revision af gällande föreskrifter i afseende å eder, åsyftande en in-

skränkning i deras användande, tillses borde, huruvida ej de sista bekräftelseorden i gällande edsformulär kunde helst alldeles uteslutas eller, derest några sådana ord ansåges behöfva kvarstå, de kunde förändras på sätt 1868 års Kyrkomöte föreslagit. Denna hemställan blef af Andra Kammaren bifallen, hvaremot Första Kammaren ansåg, att, der edsförpligtelsen fortfarande skulle afgifvas, de sista bekräftelseorden borde utbytas mot andra och mera lämpliga, olika för trohets- och embetseder och olika för vittnes- och värjemålseder; men då Andra Kammaren, efter erhållen del af Första Kammarens beslut, vidhöll sin i ämnet uttalade mening, förföll frågan. Vid 1876 års riksdag upptogs den å nyo, och *den 11 Maj 1876* aflät Riksdagen en *underdånig skrifvelse* till Kongl. Maj:t, af innehåll att hos Riksdagen varit framställt förslag om en allmän revision af gällande föreskrifter i afseende å eder, åsyftande inskränkning i deras användande, och att, som Riksdagen ansåge en dylik åtgärd vara önskvärd och förestälde sig, att en sådan revision skulle ådagalägga, att i många förekommande fall användandet af edgång vore obehöfligt och sålunda innebure ett missbruk af eden, hvilket blott försvagade dess helgd och motarbetade dess ändamål, Riksdagen, som för sin del godkände den uppfattningen, att samhället borde låta sig angeläget vara att icke någon ed bibehölles, hvilken utan fara kunde undvaras, i underdånighet anhölle, att en allmän revision af gällande föreskrifter i afseende på eder, åsyftande inskränkning i deras användande, måtte ega rum.

Sedan revisionsfrågan å nyo förevarit vid 1878 års riksdag, samt 1878 års Kyrkomöte, i anledning af inom Mötet väckta motioner angående i lag påbudna eder i allmänhet och särskildt de ecklesiastiska embetsederna, i skrifvelse den 7 Oktober, under uttalande af den åsigt, att Mötet till fullo delade vederbörande motionärens åsigt om de gällande edsformulärens olämplighet, hos Kongl. Maj:t anhållit, att de af Kyrkolagskomitén föreslagna edsformulär måtte varda till bruk anbefalda, så utfärdades Kongl. kungörelser *dels* under den 25 Oktober 1878 om förändrade edsformulär för ecklesiastike embets- och tjenstemän, *dels ock* under den 13 December samma år af innehåll, att, sedan Riksdagen anhållit, att en allmän revision af gällande föreskrifter i afseende å eder, åsyftande inskränkning i deras användande, måtte ega rum, samt Justitiekansleren i anledning häraf afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, så hade Kongl. Maj:t, som vid utfärdande af nya författningar redan tagit i öfvervägande, huruvida i vissa fall, der föreskrift om edgång förut varit meddelad, sådan föreskrift kunnat uteslutas, samt nu meddelade särskild bestämmelse i afseende å lydelsen af den ed, som läkare vid

legitimation inför Medicinalstyrelsen, och som rättskemisten eller den hans befattning förestode äfvensom farmacie studiosi hade att aflägga, funnit godt i nåder förordna, att den edgång, som på grund af särskilda författningar det ålåge civile ämbets- och tjenstemän samt betjente med flere att fullgöra i enlighet med det genom nådiga kungörelsen den 29 Juni 1866 därför fastställda formulär, icke vidare skulle ega rum.

Emellertid fann Riksdagen icke nu anförda åtgärder tillfyllestgörande. I *skrifvelse till Konungen den 2 Juni 1883* förklarade Riksdagen sig hysa den åsigt, att en ytterligare inskränkning af edens användande äfven inom andra områden utan fara kunde ega rum, samt att edsfrågan och den af 1876 års Riksdag begärda allmänna revision väl vore förtjent af att ännu en gång komma under Kongl. Maj:ts pröfning. I sammanhang härmed ansåg sig Riksdagen böra framhålla, hurusom, i följd af den för mången motbudande lydelsen af edens slutord, under senare tiden vid flera tillfällen inträffat, att personer af samvetsskäl antingen helt och hållet vägrat att gå ed eller fordrat en annan form för dess afläggande än den föreskrifna, samt att de statens ämbetsmän, som hade att vaka öfver tillämpningen af gällande lagbestämmelser om edgången, för det dåvarande stode utan makt att förmå de vägrande att fullgöra eden. De skäl, som föranledt den år 1870 af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutade förändringen i jurymanneädens form, vore äfven fullt tillämpliga vid styrkandet af behofvet utaf en förändring jemväl i öfriga eders lydelse.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt, anhöll Riksdagen, hos hvilken framställning i ämnet blifvit gjord, hos Kongl. Maj:t,

»ej mindre att, då, enligt Riksdagens åsigt, den förändring uti gällande edsformulär bör vidtagas, att, när edsförpligtelse skall afgifvas, bekräftelseorden »så sant mig Gud hjelpe till lif och själ» utbytas mot andra och mera lämpliga, olika för löfteseder och för bekräftelseeder, Kongl. Maj:t behagade dels till Riksdagen aflåta proposition i sådan syftning beträffande edsformulär, hvilka böra beslutas i den ordning § 87 Regeringsformen bestämmer, dels ock i fråga om öfriga genom särskilda författningar stadgade eder, som anses böra bibehållas, förordna om ofvan antydda förändring uti edsformuläret;

än äfven att en förnyad allmän revision af nu gällande föreskrifter i afseende på eder, åsyftande inskränkning i deras användande, måtte ega rum».

Till derpå följande 1883 års Kyrkomöte öfverlemnade Kongl. Maj:t en till Konungen ingifven skrift, hvaruti åtskilliga lärare vid uni-

versitet och allmänna läroverk, prestmän samt teologie studerande i underdånighet hemställt om vidtagande af åtgärder för afskaffande af alla nu föreskrifna presterliga eder samt deras utbyte mot enkla frågor, i likhet med dem, som förekomme vid presterliga invigningshandlingar, och infortrade Kongl. Maj:t häröfver Kyrkomötets underdåniga yttrande. Äfven inom Kyrkomötet väcktes förslag i ofvannämnda ämne. I skrifvelse till Konungen den 10 Oktober 1883 förklarade Kyrkomötet sig ej kunnat biträda yrkandet om befrielse från embetsed för prest vid inträde i embetet. Kyrkomötet hade nemligen icke funnit sig öfvertygad om sanningen af det påståendet, att eden skulle strida mot det kristliga medvetandet eller det nya testamentets vitnesbörd. Deremot ansåge Kyrkomötet slutorden i det nuvarande edsformuläret: »så sant mig Gud hjelpe till lif och själ», hvilka ord företrädesvis hade föranlett samvetsbetänkligheter, kunna bortfalla, utan att derigenom eden förlorade i styrka eller till innehållet ändrades. På grund häraf och hvad i öfrigt vid ärendets behandling förekommit anhöll Kyrkomötet, att formuläret för ed, som skulle vid prestvigning afläggas, måtte blifva ändradt så, att slutorden: »så sant mig Gud hjelpe till lif och själ» utginge. I fråga om prestedens upprepande vid de invigningshandlingar, som framdeles kunde förekomma för prest i svenska kyrkan, ansåge Kyrkomötet lämpligt att eden upphörde såväl vid kyrkoherdes som vid biskops inställande i embetet, likasom kyrkomötet i skrifvelse den 6 Oktober uttryckte samma åsigt bestäffande eden vid biskopsval.

I förordningen den 16 Maj 1884 bestämdes sedermera, att så väl 20 kap. 2 § Kyrkolagen (angående ed vid biskopsval) som ock hvad i 21 kap. 2 § samma lag stadgades angående skyldighet för biskop att vid invigningen till embetet aflägga ed skulle upphöra att vara gällande; och i Kongl. cirkuläret af samma dag förklarade Kongl. Maj:t sig, jemte det Kongl. Maj:t ansett af Kyrkomötet uttalad önskan om ändring i stadgade formulär för presten böra komma under pröfning först i sammanhang med väckt fråga om ändring i andra föreskrifna edsformulär, funnit godt att i öfverensstämmelse med Kyrkomötets underdåniga anhållan upphäfva de i gällande kyrkohandbok intagna föreskrifter om afläggande af ed vid biskops och vid kyrkoherdes inställande i embetet.

Utskottet hoppas, att den nu lemnade redogörelse för de yttre konturerna af edsfrågans senare historia i vårt land skall tjena till att i rätt ljus ställa de framställningar i ämnet, för hvilka Utskottet nu går att redogöra, och öfver hvilka Utskottet har att på grund af remisser från Kamrarne yttra sig.

Under den 9 sistlidne Januari har Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåtit en proposition af följande lydelse:

»Sedan Riksdagen i skrifvelse den 2 Juni 1883 anhållit att då, enligt Riksdagens åsigt, den förändring i gällande edsformulär bör vidtagas, att, när edsförpligtelse skall afgifvas, bekräftelseorden: »så sant mig Gud hjelpe till lif och själ» utbytas mot andra och mera lämpliga, olika för löfteseder och för bekräftelseeder, Kongl. Maj:t behagade till Riksdagen aflåta proposition i sådan syftning beträffande edsformulär, hvilka böra beslutas i den ordning 87 § Regeringsformen bestämmer, har förslag till sådan lag blifvit inom Justitiedepartementet utarbetadt; och vill Kongl. Maj:t, med bifogande af de i ämnet i Statsrådet och Högsta Domstolen hållna protokoll, enligt 87 § Regeringsformen föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag om förändrade bestämmelser rörande ordalagen vid edgångs fullgörande.

Med upphäfvande af den genom förordningen den 6 Februari 1849 meddelade föreskrift angående förändradt edsformulär, då mosaisk trosbekännare skall aflägga vittnesed, förordnas härigenom:

att 1 kap. 7 § och 17 kap. 16 § Rättegångsbalken, sistnämnda lagrum sådant det lyder i förordningen den 5 November 1867, skola erhålla följande förändrade lydelse:

1 kap. 7 §.

Domare skall denna ed svärja: Jag N. N. lofvar och svär, att jag vid fullgörande af domarekallet vill och skall, efter bästa förstånd och samvete, rätt och sanning styrka och främja, efter lag och laga stadgar döma och aldrig uppsåtligen derifrån vika eller orätt göra för hvad orsak det vara må. Detta svär jag inför Gud den allvetande och allsmäktige. Ej må någon till domarembetet träda, förr än han så svurit hafver.

17 kap. 16 §.

Vittnen skola i begge delomännens eller deras ombudsmäns närvaro denna ed med hand å bok svärja: Jag N. N. lofvar och svär, att jag skall vittna och gifva till känna allt hvad jag vet i denna sak händt

och sant vara, så att jag ej något förtiger, tillägger eller förändrar. Detta svär jag inför Gud den allvetande och allsmåktige,

samt att jemväl i öfriga fall, då enligt allmän civil- eller kriminallag edgång skall ega rum, orden »vid Gud och hans heliga evangelium» i edens begynnelse skola uteslutas och eden avslutas sålunda: Detta svär jag inför Gud den allvetande och allsmåktige.

Häri genom göres dock ej ändring i hvad 16 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873 föreskrifver för den händelse, att främmande trosbekännare är af sådan lära, som ej tillstädjer honom att aflägga ed.»

Utskottet, som tagit detta grannliga ärende i det noggranna öfvervägande, frågans vikt kräfver, finner sig böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Utskottet åberopar i sådant hänseende hvad de handlingar innehålla, hvilka äro bifogade propositionen, och erinrar särskildt om Kyrkomötets ofvan anförda, i skrifvelsen den 10 Oktober 1883 gjorda uttalande, att Kyrkomötet icke funnit sig öfvertygad om sanningen af det påståendet, att eden skulle strida mot det kristliga medvetandet eller det nya testamentets vittnesbörd, men deremot ansett slutorden i det nuvarande edsformuläret: »så sant mig Gud hjelpe till lif och själ», hvilka ord företrädesvis hade föranledt samvetsbetänkligheter, kunna bortfalla, utan att derigenom eden förlorade i styrka eller ändrades till innehållet.

Utskottet hemställer,

- 1) att förevarande proposition må af Riksdagen antagas.

Utskottet har vidare att yttra sig öfver en inom Andra Kammaren af Herr *Erik Nyström* afgifven motion, N:o 122.

Upprepade gånger under de senaste årtiondena, säger motionären, hade man från både riksmöten, kyrkomöten och prestkonferenser hört behjertansvärda, ur djupet gående klagomål höja sig mot det öfverflödiga svärjande, som i både trängda och oträngda mål till följd af gällande

lagar och förordningar med sorglig nödvändighet gjorde sig gällande i vårt offentliga lif. — Detta ideliga svärjande, hvarigenom staten menade sig kunna vinna en fast garanti för att den svärjande skulle fullgöra de förpligtelser eller ansvara för de uppgifter, hvilka han klädde i edens form, kunde emellertid endast under två förutsättningar tillmätas någon vigt och betydelse. Den ena förutsättningen vore den, att den svärjande sjelf trodde på den Gud och den lära, som uti edsformuläret åberopades. Den andra förutsättningen vore den, att han afgåfve sin förpligtelse med godt samvete, utan minsta tvekan om det berättigade uti att kläda sin försäkran i edens form. Utan dessa förutsättningar blefve ju edgången ett gyckel och håu. — Hurudan vore nu i detta hänseende ställningen i vårt land? — Svaret låge öppet för en hvar i de i de dagliga tidningarne från skilda håll ständigt förekommande berättelserna om huru personer, af olika anledningar uppfordrade att aflägga ed inför domstol, vägrade edgång, hvarpå motionären i en bilaga till motionen ur offentliga handlingar och tidningar för år 1884 anför exempel. — Anledningarne till sådan edsvägran vore i allmänhet af två slag. Antingen vore händelsen den, att den vägrande förklarade sig bekänna sådan lära eller hysa sådan öfvertygelse, att orden Gud, evangelium, själ o. s. v. för honom alldeles saknade den betydelse de hade för kristen tro och svensk lag; han förklarade sig vara positivist, ateist eller dylikt och framhölle naturligtvis såsom en orimlighet, att staten skulle kunna tillmäta någon betydelse af garanti åt en edlig förpligtelse såsom sådan, afgifven af den, som hvarken trodde på en Gud eller ett lif efter detta. — Eller ock vore händelsen den, att den vägrande förklarade sig väl tro på Gud, evangelium och ett lif efter detta, men just på grund af denna sin tro kände sig förhindrad att aflägga ed — då han just i evangelium funne bestämda förbud mot all edgång, och då han vore öfvertygad om att »för den verkligt samvetsgranne är ett enkelt, inför Guds ansigte uttaladt ja, i öfverensstämmelse med Frälsarens uttryckliga ord: 'edert tal skall vara ja, ja och nej, nej' — lika bindande som någonsin något svärjande vid Gud eller förpligtelsen till lif och själ». — Af båda dessa anledningar hände det tid efter annan, att personer mot sin innersta öfvertygelse genom lagens tvång drefvos att aflägga ed. Hvad vunne samhället på sådant? Huru ginge det under sådana förhållanden med aktningen för lag och rätt? Och att ett samhälle, som sade sig bekänna kristen tro, tilläte och uppmuntrade sådant missbruk af Guds namn, kunde väl det vara Gud behagligt? — De skriande missförhållandena här vid lag fordrade, att någonting gjordes för att grundlagens ord om samvetets frihet äfven häruti måtte blifva en full sanning.

Utan afseende på den revision edsformulären för öfrigt torde behöfva och komme att få, vore det redan nu af högsta nöden att det blefve så stäldt, att de, som af ofvan angifna skäl funne sig förhindrade att gå ed, erhöles dispens derifrån och tillåtes att afgifva sin förklaring eller förpligtelse under någon annan form, som, på samma gång den innebure samma ansvarspåföljd som edgång, dock vore fri från de ur ofvan angifna synpunkter betänkliga uttrycken. *Vi behöfde ett sätt för laglig försäkran, som hade edens innebörd, men icke edens form.* — På nu anförda grunder föreslår motionären, med hvilken hafva instämt Herrar *P. M. Larsson* i Löa, *Wilhelm Carlson* och *Jakob Erikson*, att Riksdagen ville för sin del besluta om en författning af det innehåll och i det syfte han här ifrågasatt.»

Redan i den tillstyrkan, hvilken Utskottet här ofvan lemnat till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, ligger en förklaring, att Utskottet icke kan instämma med motionären. »Staten eller kyrkan», sade Kyrkolags-Utskottet 1883, »kan ej af hänsyn blott till någons subjektiva åskådningssätt rubba anordningar, i hvilka mäktiga garantier för upprätthållande af borgerlig eller kyrklig ordning innehållas.» Hvad angår dem som icke tillhöra svenska kyrkan, är redan i 16 § af förordningen den 31 Oktober 1873 stadgadt: »Är främmande trosbekännare af sådan lära, som ej tillstodjer honom att aflägga ed, då den enligt lag erfordras, förordne Konungen, huru förfaras bör.» Vid sådant förhållande, och då motionären icke afgifvit något närmare formuleradt förslag till författning i det af honom åstundade syfte, utan endast föreslår, att Riksdagen ville för sin del besluta en författning af det innehåll och i det syfte, som skulle framgå såsom af honom ifrågasatt ur den motivering, han lemnat, får Utskottet, som hoppas, att genom ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag de svåraste betänkligheterna mot afläggande af påfordrad ed skola vara undanröjda, hemställa,

2) att motionen icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 Februari 1885.

På Lag-Utskottets vägnar:

Axel Bergström.

Reservationer:

af Herrar *Fröberg*, *Sandberg* och *Lindahl*; samt

af Herr *Folke Andersson*: »Som jag icke har kunnat biträda det slut hvartill Utskottet har kommit att antaga Kongl. Maj:ts proposition angående nytt edsformulär oförändradt, så torde jag få angifva skälen därför.

Som vi veta, hafva många af samvetsbetänkligheter vägrat aflägga den i lag föreskrifna eden, därför att efter deras uppfattning att »svära» eller svärja är förbjudet i nya testamentet, och då man nu vid ändring af edsformuläret sökt undanröjda de hinder, som för andra varit bindande att icke aflägga ed, så har jag trott att man äfven borde taga någon hänsyn till de af mig häröfvan omförmälda, och då enligt mitt förmenande det kunde ske, utan att förringa edens vigt och värde, genom att utbyta orden *svär* mot *lofvar*, helst som Nya Lagberedningen i sitt vid Kongl. Maj:ts proposition fogade utlåtande ansett »dessa ord innebära i sjelfva verket det samma», så tager jag mig friheten föreslå, att orden »svär» i första momentena af edsformuläret måtte utbytas mot *försäkrar* och i de senare momentena ordet »svär» måtte utbytas mot *lofvar*.»
